భాగ్యశాలిని

ప్రాచీన గాథాలహరి

పి. గణపతిశాస్త్రి

౧

"అమ్మా! ధర్మంతల్లీ!"

శ్రావస్తీనగరంలో రత్నవర్ధన శ్రేష్ఠిభవంతి ప్రాంగణంలో నిలబడిన ఒక బిచ్చకత్తె అలాగే రెండు, మూడు మారులు గొంతెత్తి పిలిచింది.

"భోజనాలవేళ ఇప్పుడు బిచ్చం వెయ్యడానికి వీలులేదుపో!"

గట్టిగా కసిరికొట్టాడు భవంతి వీధి గుమ్మంలో నిలబడిన ద్వారపాలకుడు.

నిజానికప్పటికి రత్నవర్ధన శ్రేష్ఠి భవంతిలోని వారందరు సుష్టుగా భోజనాలు ముగించారు.

శ్రేష్ఠి ప్రాసాదం పైఅంతస్థులో సుఖంగా హంసతూలికా శయ్యకానుకుని కూర్చుని ఆ బిచ్చకత్తె వైపు పలవోకగా చూచాడు.

ద్వారకుపాలకుడు బిచ్చకత్తెవైపు గుర్రుమిమూచి మళ్ళీ గట్టిగా కసిరాడు. తిరిగి ఆమె అతన్ని బతిమాలుకుంది:

"మా ప్రాణాలకీ మాయదారి కాటకం దాపరించరించడం మూలాన మేమిలాగ పట్టెడన్నంకోసం పాకులాడవలసిన అవస్థపట్టింది బాబూ! లేకపోతే మేమింతగా ప్రాధేయపడతామా? మేమెప్పుడైనా మీ గుమ్మంముందు నిలబడి ఇలాగ దేవురించామా? ...పోనీ ఈ పసివాళ్ళకైనా పట్టెడన్నం పెట్టించండి!"

పసివాళ్ళనిద్దరినీ ముందుకు నెట్టి ద్వారపాలకుని వైపతిజాలిగా చూసింది భిక్షుకి. దానితో అతడు తన అధికారానికి గట్టి దెబ్బ తగిలిందని అహంకరించాడు:

"ఇన్నిమారులు చెప్పినా నామాట కెదురుతుందా నిర్భాగ్యురాలు!"

అనుకుని ఆమె మీద వీధికి వెళ్ళి విరుచుకు పడ్డాడు:

"నీకు కాదూ! చెప్పేదీ? పో! పో!

భవంతి ద్వారం దభాలున మూసివేసి లోపలికి వెళ్ళిపోయాడా ద్వార పరిచారకుడు.

"పోనీలే! బాబూ! ఇంత మాత్రానికంత కోపమెందుకు నాయనా! వెళ్ళిపోతానులే!

ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి ఆమె ఆపసివాళ్ళిద్దరినీ వెంట బెట్టుకొని మిట్ట మధ్యాహ్నం మండుటెండలో మరి ఒకభవంతి ద్వారం దగ్గిరికి వెళ్ళిపోయింది.

శ్రేష్ఠిభవంతి పైఅంతస్థులో ఆపసోపాలు పడుతూ ఆమె చిరునవ్వునవ్విన తీరు తలుచుకుని కొంచెం మనసపడ్డాడు.

సామాన్యంగా యాచకులు మెడపట్టుకుని గెంటేనా చూరుపట్టుకుని వేళ్ళాడతారు. ఒక పట్టాన మరి విడిచిపెట్టరు! ముష్టి వెయ్యకపోతే అనేకవిధాల శాపనార్థాలు పెట్టందే మరి అక్కడనించి కదలరు.

తత్రాపి అవి గడ్డు కరువురోజులు. ఆపిల్లలిద్దరు ఆకలితో నకనక లాడుతున్నారు. అయినా ఆబిచ్చకత్తె పరుషంగా పల్లెత్తు మాటయినా అనలేదు. పైగా లీలగా ఒక్క చిరునవ్వునవ్వి అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది.

ఆధోరణి చూచి ముష్టెత్తు కోపం ఆమె కంతగా అలవడలేదని శ్రేష్ఠి గ్రహించుకొన్నాడు. ఆమె వెళ్ళిపోయాక ఆపసివాళ్ళిద్దరికీ పట్టెడన్నం పెట్టించాలని అనుకోకపోలేదు. అంతలోనే పరిచారకుడు దభాలున ఆ భవంతి తలుపుమూసివెయ్యడమూ, ఆమె వెంటనే అక్కడినించి వెళ్ళిపోవడమూ జరిగిపోయాయి.

శ్రేష్ఠి ఉసూరుమని ఒక వేడి నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు:

"దేశంలో ద్వాదశ వర్షక్షామమే పట్టుకున్నట్టుంది. ఎంతమందికని ముష్టి వెయ్యగలం! మేము మాత్రం సంసారులం కామా! ఇంతకీ ఎవరి ప్రారబ్ధానికెవరు కర్తలు! అంతా ఆపరమేశ్వరలీల!"

మనస్సులో ఒకమారు పరమేశ్వరధ్యానం చేసుకుని ఆవిధంగా సమాధాన పడ్డాడు శ్రేష్ఠి.

అయినా అతని మనస్సులో చూచాయగా కొంచెం కించ కలగకపోలేదు. సింహద్వార పాలకుణ్ణి పిలిచి నెమ్మదిగా అడిగాడు:

"ఇందాకా నీవు పంపించి వేసిన ఆ బిచ్చకత్తె నెక్కడో కొంచెం లీలగా చూచినట్టే ఉందే!"

"అవును బాబూ! ఈ అమ్మ ఈ మధ్యనే బిచ్చానికి బయలుదేరింది. పూర్వం మన పశువుల కొట్టంలో పనిచేసిన పెద్ద గొల్లకూతురు సుప్రియ. తెల్లారి లేచింది మొదలు ఊరంతా ముష్టివాళ్ళే! ఎంతమందికని ముష్టి వెయ్యగలం!"

"అవునుగాని ఆ పసివాళ్ళెవరు?"

"ఎవరో దిక్కూ మొక్కూ లేకుండా వీధులమ్మట తిరిగే పసివాళ్ళనిద్దరిని వెంట బెట్టుకుని ముష్టికి బయలుదేరి ఉంటుంది. తనొక్కత్తీ వస్తే ముష్టి వెయ్యరని భయమేమో!"

"పోనీ పట్టెడన్నం పడవేయించలేకపోయావా? చేతో లేదంటే పోయేదిగా."

"ఎంతమంది కని వెయ్యగలం బాబూ! తెల్లవారింది మొదలు పొద్దస్తమానము ఒకటే కాకిగోల!"

"నిజమే మరి! పైగా ఈ ఏడాది ఈ వల్లమాలిన కరువొకటి వచ్చిపడింది! ఎంతమందికని వెయ్యగలం!"

అంటీ అంటనట్టుగా నిట్టూర్చాడు శ్రేష్ఠి. అప్పటికి తనమీద విరుచుకు పడబోయే నింద తప్పిపోయిందిగదా, అని చల్లచల్లగా అక్కడినించి జారుకున్నాడు పరిచారకుడు. శ్రేష్ఠి మళ్ళీ నిట్టూర్చాడు.

రత్నవర్ధనుడు శ్రావస్తీనగరంలో అంతటా బాగా పేరుమోసిన పెద్ద శ్రేష్ఠి. రత్న వ్యాపారంలో రెండుచేతులా డబ్బు గడిం

భాగ్యశాలిని

వాడు. కలిగిన నలుగురు కొడుకులు చేతి కందివచ్చి అతనికి చేదోడు వాదోడుగా ఉన్నారు. భవంతి అంతా మనమలతోను మునిమనమలతోను కలకల లాడుతూంది. శ్రేష్ఠి అన్ని విధాలా అదృష్టవంతుడే! అతని కేలోటు లేదు. కాని పాపం అతని కెప్పుడు సుఖం మనేది లేదు. ఎప్పుడు ఏదో ఒక బెంగ, దిగులుపట్టుకుని పీడిస్తూంటాయి.

ఆ నలుగురు కుమారుల్నీ తనంతటి గొప్ప వారిని చెయ్యాలని అతనికొక తహతహ. ఇంత కష్టపడి ఆర్జించిన ఈ ఐశ్వర్యం అంతా ఏ క్షణంలో ఏమైపోతుందో ఇంకొక బెంగ! పైగా ఆ కరువురోజుల్లో శ్రావస్తీ నగర పరిసరాల్లో బందిపోటుదొంగలు కొందరు విచ్చలవిడిగా తిరుగుతున్నారని ఒక [illegible] వ్యాపించింది. అది విన్నప్పటినుంచీ అతనికింక నిద్రపట్టడమే గగనమైపోయింది. ఒకవేళ తెల్లతెల్లవారేవేళ కొంచెం కోడి కునుకుపట్టినా బందిపోటు దొంగలు భవంతిలో పడి తన ధనకనకాలన్నీ దోచుకుపోతున్నట్టే కలవచ్చేది! గడిచిన రాత్రి అంతా అతనికొక్క కునుకు పట్టలేదు.

ఆ దిగులుతో తనివోని ఆవేదనతో ఆలోచిస్తూ సతమతమైపోతున్న శ్రేష్ఠికి సుప్రియ పెదవులపై మెరిసిన చిరునవ్వు విచిత్రంగా స్ఫురించింది.

"ఇంత ఉన్నవాళ్ళకే ఈ దిగుళ్ళన్నీ! లేనివాళ్ళలాంటి వాళ్ళైనా చూచి హేళనగా నవ్వుకుంటారు! వాళ్ళకేం!"

అలాగ ఏవేవో ఆలోచిస్తూ ఏదో మధనలో [illegible]. ఆ చింతాభారంలో అతని కెలాగో అలాగ ఒక చిన్న కునుకు పట్టింది.

2

మిట్టమధ్యాహ్నం దాటింది. [illegible] పనివాళ్ళిద్దరికినీ వెంటబెట్టుకొని తన [illegible] లానికి తిరిగివచ్చింది.

అది శ్రావస్తీనగర పరిసరంలో ఒక [illegible] మర్రినీడలో కట్టిన కుటీరం. సుప్రియ ఆకుటీరంలో ప్రవేశిస్తూనే తండ్రికి, వాళ్ళకు ఇంత అన్నంపెట్టి మిగిలిం[illegible] తానుతిని మర్రినీడలో రాలిన పండు[illegible] లలో మేనువాల్చి హాయిగా ని[illegible] ఆమె తండ్రి అంతకుపూర్వమే [illegible] ఒకమూల దనికిపాట్లు పడుతు[illegible] న్నాడు. పనివాళ్ళిద్దరు ము[illegible] రులు వేస్తున్న మేకపిల్లలతో [illegible] లాడడం మొదలుపెట్టా[illegible]

[illegible]

అతడంతకు పూర్వం రత్నవర్ధనుని గోష్ఠంలో పనిచేస్తూ తనకున్న చిన్నకొండ్ర కొస్తా దున్నుకుంటూ కాలక్షేపం చేసేవాడు. క్రమంగా పెద్దతనం పైబడినకొద్దీ అతనికా కొట్టంలో పనిచెయ్యడం బాగా బరువనిపించింది. కొంతకాలంనించీ ఆ పని మానేసి తనకున్న కొండ్ర దున్నుకుంటూ కాలక్షేపం చేశాడు. కాని అనావృష్టితో ఆ కొండ్ర కూడా బీడుపడిపోయింది.

ఇక గత్యంతరం లేకతత్త్వాలు పాడుకుంటూ శ్రావస్తీ నగరవీథుల్లో యాయవారం ప్రారంభించాడు. మండు వేసగి చండ్ర నిప్పులు చెరగడం ప్రారంభించేసరి కతని శరీరంలో మిగిలిన జవసత్త్వాలన్నీ ఉడిగిపోయాయి. క్రమక్రమంగా కాలు కదపలేని స్థితి గూడా ఏర్పడింది. ఆ పరిస్థితులలో ఇక సుప్రియ ఒకత్తే అతనికండగా నిలిచింది.

ఆమె కప్పటికి పదేనిమిదేళ్ళు నిండాయి. ఆ పిల్లనొక అయ్యచేతుల్లో పెట్టి సుఖంగా ఈ లోకయాత్ర చాలించాలని తండ్రి సంకల్పం. కాని అపేటి కాటకం వల్ల అతని కాపూట గడవడమే గగనమై పోయింది. పెళ్ళిమాట తలపెట్టడానికిక వ్యవధి ఎక్కడిది? అతడు మంచం పట్టడానికదికూడా ఒక కారణమే.

కాని చిన్నప్పటి నించీ సుప్రియకా చింతలేవీ పట్టనేలేదు. తల్లి ఆమెను బాగా చిన్నతనంలోనే ఇహ లోకయాత్ర చాలించింది. అప్పటి నించీ తండ్రే ఆమె నల్లారుముద్దుగా పెంచి పెద్దదాన్ని చేశాడు.

సుప్రియ ఎప్పుడు కలకలలాడుతూ నవ్వుతూ పేలుతూంటుంది. ఎప్పుడైనా ఒకప్పుడైశ్వర్య భోగభాగ్యాలు చవి చూచిన వారికి తమ భవిష్యత్తును గురించిన మథన బయలుదేరడం సహజం. నిత్య దరిద్రుల కటువంటి చింతకే ఆస్కారంలేదు. వారొక విధమైన కష్టభూయిష్ట జీవితాలకలవడతారు. అందుచేత ఉన్నంతలోనే కొంత తృప్తి పడడం వారికలవడుతుంది. భవిష్యత్తులో ఎదురోక్కబోయే ఆపదల భీతివల్ల వారికి వర్తమానమే సుఖంగా ఉన్నట్టు స్ఫురిస్తుంది.

నిత్య సంతోషిత్వము, ఇరుగు పొరుగుల మీద ఒకింతజాలి సుప్రియకు సహజంగా అలవడ్డాయి. శ్రావస్తీ నగరంలోను, ఆ పరిసరాలలోను క్షామదేవత వికట తాండవం విజృంభించినా ఆమె ఎన్నడు బెంగటిల్లి పోలేదు.

ఒకనాడామె భిక్షాటనానికివెళ్ళి తిరిగి వస్తూంటే మధ్యే మార్గంలో దిక్కు, మొక్కు లేని ఇరువురనాథ బాలకులు తటస్థపడ్డారు. వారిని చూడగానే ఆమె ఎంతో ఆప్యాయంగా తనతోకూడా తోడుకు పోయింది. కన్న తల్లిలా కాపాడింది. తనకు దొరికినంతలో కొంత తండ్రికి ఆ పసివారికి పెట్టి, మిగిలిన దానితోనే తృప్తి పడింది.

శ్రావస్తిలో ఆనాటి కానాటి కరువెక్కువై పట్టణ పరిసరాలన్నీ శ్మశాన ప్రాయంగా మారిపోయాయి. అయినా సుప్రియ గుండెధైర్యం కోలుపోలేదు. భిక్షుకుల ముఖాలలో దరిద్రదేవత నిత్యము తాండవిస్తూంటుంది. కొంచెం పెట్టి పుట్టినవారు వారిని చూస్తూనే దూరదూరంగా తొలగిపోవడానికిదీ ఒక కారణమే! సుప్రియముఖమెప్పుడు చిరునవ్వులు చిలకరిస్తూండడం వల్ల ఏదోవిధంగా ఆమెకు కొంచెం భిక్షాన్నం దొరికేది. అసలు పేరేమయినా నిత్యము కలకలలాడుతూండడం వల్లనే ఆమెకు సుప్రియ అనే పేరేర్పడింది. క్రమక్రమంగా అదే ఆమె పేరుగా స్థిరపడింది.

వేసవి బాగా విజృంభించిన కొద్దీ శ్రావస్తిలో అన్నాతురుల హాహాకారాలెక్కువైనాయి. ఆ మండుటెండ ధాటికి తాళలేక చెటమీది పక్షులలాగే ఎండుటాకుల్లా నేల మీద రాలి పడ్డాయి.

ఆ భీకర క్షామంలో బంధుప్రేమ కూడా విడిచి అందరూ ఆత్మప్రాణ సంరక్షణ తాపత్రయంలో పడ్డారు.

ఇక ఆ సమయంలో దిక్కు మొక్కు లేని దీనుల మాట పట్టించుకునే వారెవరుంటారు.

శ్రావస్తిలో కొందరు శ్రీమంతులు, దర్మాత్ములు కలిసి కొంతకాలంవరకు అన్నార్తుల హాహాకారాలు తగ్గించారు. కాని క్షామ పీడతతగ్గే సూచన లేవీ కనిపించలేదు. ఆకలి బాధ కోర్వలేక కొందరు ప్రాణాలరచేత బట్టుకుని దేశాంతరాలువెళ్ళి పోయారు. మరి కొందరు మధ్యేమార్గంలోనే ప్రాణాలు విడిచారు. మిగిలినవారు జీవచ్ఛవాలుగా జీవించారు. క్రమక్రమంగా ఆ దుర్భర క్షామపీడ ఇరుగుపొరుగు రాజ్యాలకు కూడా పాకింది.

ఆ విషమఘట్టంలో ప్రాణాలరచేత బట్టుకొని క్షణమొక యుగంగా గడుపుతున్న శ్రావస్తీనగర పౌరులకొక చల్లనివార్త చెవిని పడింది. శాక్యసింహుడు, గౌతమబుద్ధుడు శిష్యసమేతంగా శ్రావస్తికి విచ్చేయనున్నాడన్న వార్త చల్లని జల్లులా పట్టణం అంతటా వ్యాపించింది.

ఆ మహామహుని పాదధూళి సోకినంతనే శ్రావస్తిలో సకలారిష్టాలు వాటంతట అవే తొలిగిపోగలవని కొందరెంతో సంతోషించారు. మరి కొందరు 'దైవకృతాని కెంతటివారయితే మాత్రం ఏమి చెయ్యగలరు!' అని చప్పరించేశారు.

3

ఆనోట ఆనోట వ్యాపించిన బుద్ధదేవుని ఆగమన ఆవార్త వినగానే సుప్రియముఖంలో ఒక్కమారుగా వేయి చిరునవ్వులు విరిశాయి.

అంతవరకు ఆమెకా మహాపురుషుని పేరు మాత్రమే చెవినిపడింది. అంతేగాని సందర్శన భాగ్యం ఎన్నడు లభించలేదు. శ్రావస్తీ నగరంలో గౌతముని రాకనుగురించిన వింత వింత గాథలెన్నో వ్యాపించాయి. చివరి కొక నాడు గౌతముడు శ్రావస్తి కనతి దూరంలో ఉన్న పంచవటిచ్ఛాయలో విడిదిచేశాడన్న వార్త సుప్రియ చెవిని పడింది.

ఆనాటి సాయంకాలం శ్రావస్తి శ్రావస్తి అంతా పంచవటివైపు నడిచిపోతున్నట్లే కనిపించింది. రాజులు, రాజబంధువులు రథాల మీద, గజాందోళికాది వాహనాల మీద తథాగతుని సందర్శనభాగ్యం పొందాలనే తహతహతో తొందర తొందరగా వెళ్ళిపోతున్నారు. కొందరా మహావ్యక్తి కర్పించాలని చిత్రవిచిత్రమైన కానుకలెన్నో తీసుకు పోతున్నారు. వాహన భాగ్యంలేని సామాన్యజనం కేవలం కాలినడకనే సాగిపోతున్నారు.

వారందరినీ చూస్తూంటే సుప్రియ తాను కూడా బుద్ధుని సందర్శనభాగ్యం పొందాలని ఎంతో ఉబలాటపడింది. తనతోబాటెలాగైనా తండ్రినికూడా తీసుకుపోవాలని ప్రయత్నించింది. కాని అతని రుగ్మతవల్ల అది కొనసాగలేదు.

ఇక మిగిలినవారు పసిపిలలు. సుప్రియ వారిద్దరికీ ఆ మాట చెప్పింది. పిల్లలిద్దరు ఏదో ఉత్సవం చూడబోతున్నామనే ఉత్సాహంతో ఎగిరి గంతేశారు.

సుప్రియ ఎంతో కష్టపడి ఎక్కడో ఒక పోకదొన్నె సంపాదించింది. దానినిండా మేకపాలు పిండి దానిమీద లేత లేత మ్రి ఆకొకటి మూతవేసింది. ఆ దొన్నె ఎంతో జాగ్రత్తగా చేత్తోపట్టుకుని నెమ్మది నెమ్మదిగా అడుగులు వేసుకుంటూ పంచవటివైపు బయలుదేరింది. ఆ పసిపిల లిద్దరు ఆమె అడుగులలో అడుగులు వేసుకుంటూ వెంట వెంటనే నడిచివెళ్ళారు.

దారిలో సుప్రియ కొకటే మథన! తానిచ్చిన ఆమేకపాలాయన ఆప్యాయంగా స్వీకరిస్తాడా? అసలా జనసమ్మర్దంలో తా నాయన పాదసన్నిధికి చేరుకోగలదా?

అసలు నిరుత్సాహపడడమనేది ఆమె కలవాటేలేదు. గుండెధైర్యంచిక్కబట్టి అలాగే ముమ్ముందుకు సాగిపోయింది.

సుప్రియ కెదురుగా జనం తండోపతండాలుగా మూగి ఒకరొకరిని తోసుకుంటున్నారు. ఆమెకిక అడుగే పడలేదు!

★ భాగ్యశాలిని ★

ఆ పిల్లల నిద్దరినీ వెంటపెట్టుకుని ఆయన నొక్కమారు సందర్శించడమెలాగ? ఉత్కంఠతో సుప్రియకు కళ్లమ్మట నీళ్ల పర్యంతం అయింది.

అప్పటికి సూర్యాస్తమానం అయింది. సందర్శనానికి వచ్చినవారంతా మళ్లీ తిరుగు ముఖాలు పట్టారు. క్రమక్రమంగా జనం పలచబడ్డారు.

కొంచెం చీకటి పడింది. నల్లనల్లని మర్రినీడలో పండువెన్నెల పాలవెల్లువలా ప్రవహించింది. అప్పుడు బుద్ధదేవుని చుట్టూ పరివేష్టించి కూర్చున్నవారంతా చాలావరకు పలచబడిపోయారు. అంతా కలిసి రెండు మూడు వందల మంది కంటె ఎక్కువ ఉండరు.

అంతవరకు ఎక్కడో ఒక మారుమూల నిలుచున్న సుప్రియ పసివారి నిద్దరినీ వెంటబెట్టుకొని నెమ్మదిగా బుద్ధదేవుని సమీపానికి వెళ్ళి సాష్టాంగ నమస్కారం చేసింది. పసివారిద్దరి చేత సాష్టాంగ నమస్కారాలు చేయించింది. తానెంతో భద్రంగా పోక దొన్నెలో సేకరించిన మేకపాలెంతో భక్తిగా ఆయన పాదాలమ్రోల సమర్పించింది.

గౌతమబుద్ధుడు స్వీకరించినట్లుగా కొంచెం తల పంకించి చిన్న చిరునవ్వు మెరిపించాడు. సుప్రియ కంతటితో పూర్తిగా సంతృప్తి కలిగింది. బుద్ధదేవుని పాదాల కవతల దూరంగా కూర్చుని నిశ్చల దృష్టితో ఆ తేజోమూర్తి వైపే చూసింది. ఆక్షణంలో ఆమె హృదయంలోని ఆనంద సాగర తరంగాలానంద బాష్పాలలో వెల్లువలై ప్రవహించాయి.

సుప్రియ బుద్ధదేవుని కెదురుగా కూర్చున్న పౌరసభ్యుల నందరినీ పరిశీలించి చూసింది. వారిలో చాలా మంది ఆమెకు చిరపరిచితులే! మొట్టమొదటగా రత్నవర్ధన శ్రేష్ఠి ముఖం ప్రత్యక్షమయింది. ఇంకో కొంచెం దూరంలో శ్రావస్తిలో గొప్ప కృషీవల స్వామిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన క్షీరస్వామి ప్రత్యక్షమయ్యాడు. అటుపిమ్మట బుద్ధదేవుని కెదురుగా శ్రావస్తీ నగర దండనాయకుడు చండసేనుని ముఖం కనిపించింది. ఇంకా సుప్రియ గుర్తెరిగిన శ్రావస్తీనగర పౌరులెందరెందరో తలవని తలంపుగా అక్కడ ప్రత్యక్షమయ్యారు.

ఏదైనా ధర్మ ప్రసంగం ఉపక్రమించే ముందొక అరగడియ వరకు గౌతమ బుద్ధుడు కేవలం మౌనమే అవలంబించడం ఒక పరిపాటి. ఆ విషయం శ్రావస్తీవాసులందరు అంతకు పూర్వమే విన్నారు. అందుచేత సదస్యులంతా తథాగతుని ధర్మప్రసంగాని కెదురు చూస్తూ నిశ్చల దృష్టులతో బుద్ధదేవుని పెదవుల కదలిక నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నారు.

అంతవరకు ఆకల్లాడని మర్రికొమ్మల్లో పక్షుల కలకల రవాలప్పుడప్పుడే మేల్కొన్నాయి. పాలవెన్నెల చల్లని ప్రవాహంలో ఆ పరిసరమంతా అపూర్వానంద డోలికలలో ఓలలాడింది.

ఆ క్షణంలో సదస్యుల హృదయాలలో

చల్లనైన, తెల్లని
బ్రిల్‌క్రీమ్ BRYLCREEM
బ్రిల్‌క్రీమ్ వాడి మీ కేశములను ఎక్కువ నిగనిగలాడుచు నలుపుగా ఉంచుకొనండి

★ బ్రిల్‌క్రీమ్‌లోనున్న సుశుభ్రమైన పేరున్న నూనెలు మీ కేశముల సహజ నల్లదనమును, తళతళ మెరుపు కనపడేలాగ చేయును.
★ శుభ్రమైన, తెల్లని బ్రిల్‌క్రీమును ప్రతిరోజు మీ శిరస్సునకు వాడండి. ఇది చుండ్రు రాకుండా మీ కేశములను శుభ్రముగ మరియు ఆరోగ్యకరముగా నుంచును.
★ బ్రిల్‌క్రీమ్ కొద్దిగా రాచుకుంటేనే చాలును! అందువలన పొదుపు చేకూరును. నేడే ఒక సీసాను కొని మీకు మీరే నిర్ధారణ చేసుకొండి.

కీత్ మిల్లర్ — ఈ ప్రఖ్యాతి గాంచిన ఆస్ట్రేలియా టెస్ట్ క్రికెటర్, నీటైన మరియు ఆరోగ్యమైన కేశములకు ఆదర్శ కేశశృంగార సాధనమగు బ్రిల్‌క్రీమ్ వాడును.

బహు ఉన్నతి పొందిన వారు వాడేది
బ్రిల్‌క్రీమ్

జీవుల జననమరణాలను గురించీ, దైనందిన ధర్మాధర్మాలను గురించీ, చిత్రవిచిత్రమయిన స్వర్గాది లోకాలను గురించీ ఎన్నెన్నో జిజ్ఞాసలావిర్భవించాయి. గౌతమబుద్ధుడందరిముఖాలు ఒకక్షణం సేపతి నిశితంగా పరిశీలించి చూచాడు.

౪

ఇంకొకక్షణంలో గౌతమబుద్ధుని పెదవులల నోకగా విడివడ్డాయి.

"నాయనలారా! నాకీవేళ శ్రావస్తిలో అంతటా అన్నార్తుల హాహాకారాలే వినిపిస్తున్నాయి!"

గౌతమబుద్ధుని పెదవులనుండి ఒకవేడి నిట్టూర్పు వెలువడింది. సదస్యులందరు శ్రావస్తివైపు దృష్టులుసారించి చెవులురిక్కించి శ్రద్ధగా విన్నారుకాని వారికి శ్రావస్తిలో అన్నార్తుల హాహాకారాలేవీ వినిపించలేదు. మరి గౌతబుద్ధదేవుని కెలాగ వినిపించాయి! ఆయనకేదో దివ్యదృష్టి ఉన్నదేమోనని వారంతా ఎంతో ఆశ్చర్యపడ్డారు! తిరిగి గౌతమముని గభీర వాణి మారు మోగింది:

"మీరంతా వారందరికీ పట్టెడన్నం పెట్టించే మార్గమేదైనా ఆలోచించండి! పాపం! ఎంతమంది క్షుధార్తులాకలి బాధ కోర్వలేక అల్లాడిపోతున్నారో! నాయనా! ఈ విషయమేమైనా ఆలోచించారా?"

సదస్యులలో శ్రద్ధాళువుల నేకులు గౌతమదేవుని పాదధూళి సోకగానే శ్రావస్తిలో వ్యాపించిన క్షామపీడఅంతా ఒక్కక్షణంలో హరించుకుపోగలదని అనుకున్నారు!

అసలావిషయమే తలపెట్టని శ్రీమంతులు కొందరామహాత్ముని ముఖతః ధర్మసూక్ష్మాలేవో తనివితీరావిని తరించాలని నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నారు!

అంతేగాని అక్కడ కూర్చున్నవారెవరికీ అంతవరకు ఆ జిజ్ఞాసే బయలు దేరలేదు! అందుచేత వారెవరికీ ఆ ప్రశ్నకేమని సమాధానం చెప్పాలో తెలియలేదు. అందురు ఒకరొకరి ముఖాలకేసి చూస్తూ కూచున్నారు. అంతలో బుదదేవుని గభీర వాణి మళ్ళీ ప్రతిధ్వనించింది.

"నేనింత దూరంనుంచి ఇక్కడికి వచ్చినది ప్రత్యేకం దీనికోసమే!"

తిరిగీ ఆ కరుణామూర్తి పెదవులనుండి ఇంకొక వేడి నిట్టూర్పు వెలువడింది. కొంతమంది శ్రీమంతులిక ఆనాడు తమ తత్త్వజిజ్ఞాసలు తెలుపుడు చేసుకునే అవకాశమే లేదని చల్లచల్లగా తమ భవంతులకు జారుకున్నారు.

మరి కొంతమంది సభామధ్యంలో నించి లేచి వెళ్ళడానికి వీలులేక, మరి గత్యంతరం లేక, ఆవలిస్తూ చిటికెలువేస్తూ అలాగే కూర్చుండిపోయారు.

రత్నవర్ధనుడా సభామధ్యంలోనే కూర్చున్నాడు. అతనికి కెటు పోవడానికీ దారి కనబడలేదు. అంతలో గౌతమముని దృష్టి అతనిపై పడింది. శ్రేష్ఠి కొంచం తల వంచుకొని తన గోడు వెళ్లబోసుకొన్నాడు. అతగాడు లెక్కలు కట్టడంలో గట్టిదిట్ట:

"ఈ విషయం నేను కొంచెం సావధానంగానే ఆలోచించాను. మన మహానగరంలో అనావృష్టిదోషంవల్ల అయిదారు వేలమంది దాకా అగతికులయినారు. కొటకం కొస్త మళ్ళీ ముఖం పట్టేదాకా వీరందరికీ ఇంతఅన్నం పెట్టి, ఆదరించాలంటే అధమం పూటకు కొక వంద గుండిగల అన్నమైనా వార్చాలి!

ప్రస్తుతం నా ధాన్యాగారంలో ఉన్న ధాన్యం వీరందరికీ ఒక్కపూట పట్టెడన్నం పెట్టించడానికి కూడా చాలదేమో నని భయపడుతున్నాను."

శ్రేష్ఠి ఆపైన వంచిన తల మరి పైకెత్తనే లేదు! ఆపైన సదస్యులందరి చూపులు క్షీరస్వామిమీద పడ్డాయి. అతడు తన బుజంమీద ఉత్తరీయం ఒకమారు సవరించుకొన్నాడు:

"ఒక్క చుక్కైనా వర్షం పడక ఈ ఏడాది నా పొలాలన్నీ వట్టి బీళ్లుగా మారిపోయాయి. నా ధాన్యం పురులలో ఉన్న ధాన్యం అంతా కలిపితే ఈ ఏటి కేడాదీ మా కుటుంబ గ్రాసానికే సరిపోదేమో నని భయపడుతున్నాను. నాకున్న బలగం మీకందరికీ తెలిసిందే గదా! ఏమైనా ఇంకో తులుగు గింజలు మిగిలితే అవి విత్తనాలకైనా పనికివస్తాయని అట్టే పెట్టించాను. నా దగ్గర మిగిలిన ధాన్యం అంతా అంతే! ఆపైన తమరందరు ఎలాగ సెలవిస్తే అలాగే చేస్తాను! సెలవియ్యండి!"

ఇంకా అతడలాగే ఏదో ఘోష ప్రారంభించబోయాడు.

అంతలో చండసేనుడు తన ఒరలోని బాకు పైకిలాగి సగర్వంగా లేచినిలబడ్డాడు:

"నే నీ క్షణంలో నా సైన్యాలను, ఈ అన్నార్తులను వెంటబెట్టుకుని పరరాజన్యుల రాజ్యాలమీదికి దండెత్తిపోతాను! శత్రువులందరినీ క్షణంలో సంహరించివేస్తాను! పదివారాలలో ప్రజలందరికీ పదిసంవత్సరాల వరకు సరిపోయే ధాన్యరాసులు తరలించుకొని వస్తాను! సెలవిప్పించండి! వెంటనే బయలుదేరి వెళ్ళిపోతాను!"

అతని మాటలు విన్న సదస్యులందరికీ ముచ్చెమటలు పోశాయి. కాని ప్రస్తుతం అంతకంటె గత్యంతర మేమీ లేదని వారిలో చాలామంది నిశ్చయించారు! కొందరు వెనువెంటనే సాధువాదాలు చేశారు! అంతలో గౌతమముని పెదవులు విడివడ్డాయి:

"నాయనా! నీవువెళ్ళి తిరిగివచ్చేవరకు శ్రావస్తిలోని అన్నార్తులందరు మలమల మాడిపోవలసిందేనా! కొంచెం శాంతించి సావధానంగా ఆలోచించుకో!"

చండసేనుని కిక ఏమనాలో తెలియలేదు. అతడలాగే దిగాలుపడి ముచ్చెమటలు కక్కుతూ కూర్చున్నాడు.

గౌతమముని మరికొంతసేపటివరకు మౌనముద్ర వహించి కూర్చున్నాడు. ఎంతసేపటికీ ఎవరు ఇంకొకమార్గం చూపించలేక పోయారు.

గౌతముడునూరుమని నిట్టూర్చి లేచి నిలుచున్నాడు. ఇక ఆయన అక్కడినుంచి

(56-వ పేజీ చూడండి)

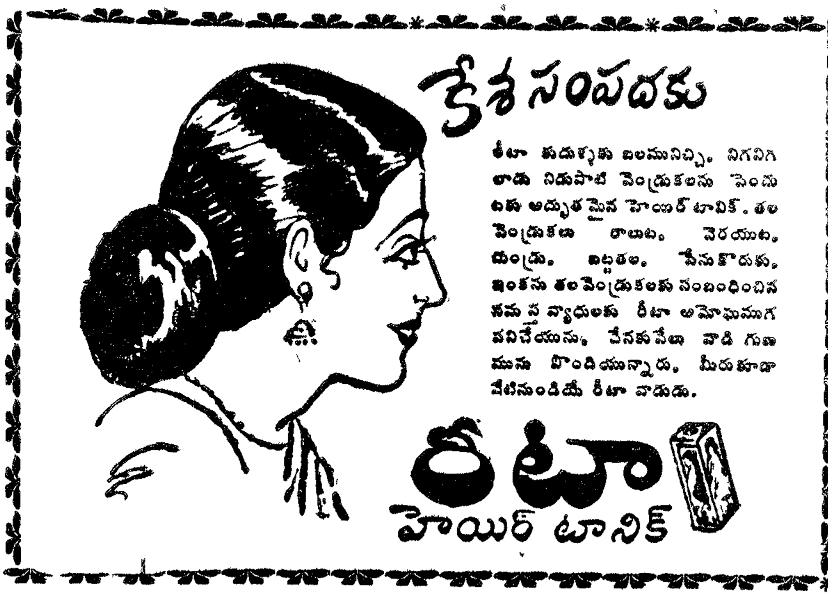

(11-వ పేజీ తరువాయి)

బయలుదేరి వెళ్ళిపోయే వేళ సమీపించిందనీ ఇక ఆ మహాపురుషుడు తమ నగరంలో ఒక్క క్షణమైనా నిలవడనీ ఆయనకిక తమ మీద దయతప్పిందనీ అందరు భయపడ్డారు!

అంతలో సుప్రియ తన చిన్ని జోలె ఆ కరుణామూర్తి ముందుంచి జాలితొణికిసలాడే గద్గదస్వరంతో విన్నవించింది :

"మహాప్రభూ! మాలాంటి అన్నార్తులందరినీ ఇలాగ వదలి వెళ్ళిపోవడం తమకు ధర్మంకాదు! ఒక్క క్షణం ఆగండి!

"ఇక్కడ కూర్చున్న వారందరు ఇంతో అంతో ఉన్నవారే! నాకొక్కతెకుమాత్రం ఏమీ లేదు! కాని ఈ చిన్న జోలె, ఈపని వాళ్లు చల్లగా ఉంటే నేనీ అన్నం లేనివారి నందరినీ ఎన్నాళ్లయినా పోషించగలను!"

కొందరామె మాటలు విని నిర్ఘాంతపోయారు! మరికొందరామెకు మతిభ్రమణమే కలిగిందని అనుకొన్నారు. అంతలో సుప్రియ మళ్ళీ విన్నవించింది.

"మీ దయఉంటే వీళ్లందరి ధాన్యాగారాలలోని ధాన్యము చాలదన్న మాటే! నేను జోలె చేతబుచ్చుకుని బయలుదేరితే నాకందరు తలో దోసెడు బియ్యం పెట్టకపోరని గట్టి ధైర్యమే ఉంది. మీ చల్లని చూపు కొంచెం నామీద పడితే నేనెంతమందినయినా ఎన్నాళ్ళయినా పోషించగలను! మామీద తమకింత దయకలిగితే ఈ కరువు కాటకాలొక లెక్కా!"

కరుణార్ద్రమయిన సుప్రియ అమృతవాణి విన్న సదస్యులందరి శిరస్సులు ఒక్కమారుగా కిందికి వంగిపోయాయి.

ఆనందాశ్చర్య విస్ఫారితమైన గౌతమముని దృష్టి లీలగా సుప్రియమీదికి ప్రసరించింది.

"తల్లీ! నీవింతటి భాగ్యశాలినివని అనుకోలేదు సుమా! నీ వంటివారొక్కరుంటే చాలు! ఈ శ్రావస్తి కేమిలోటు?

"రా! నేనుకూడా నీవెంట వస్తున్నాను! రా!"

గౌతమబుద్ధుడు లేచి నిలుచుని ఎంతో ఆప్యాయంగా ఆమె శిరస్సు నిమిరాడు. నగరవాసు లాక్షణంనించీ తమ ఇళ్ళలో దాచుకొన్న ధాన్యరాసులన్నీ సుప్రియ కెదురుగా కుప్పలుగా పోశారు.

ఆనాటి శ్రావస్తీ నగరంలోను, నగర పరిసరాలలోను ముందుగా శాక్యసింహుని అపార కరుణామృత వృష్టి కురిసింది.

ఆ పైన తొలకరి నీలమేఘాలొక్కుమ్మడిగా కుంభవృష్టి కురిపించాయి! ★

మారినలోకం

[34 వ పేజీ తరువాయి]

తున్నాడు. వెనకటి స్నేహితులలో కొంత మందిని మళ్ళీ గుర్తుపట్టాడు. కాని, వాళ్ళలో కాలం చాలా మార్పులు తెచ్చింది. అందువల్ల అంతకన్న కొత్తతరంవాళ్ళే మేలని కొందరు కొత్తస్నేహితుల్ని సంపాదించాడు. ఈమురాకంతటికీ రిప్ గురువు, మార్గదర్శకుడు.

ఇంటిదగ్గర చేసేందుకు పని ఏమీ లేకపోవడం వల్లను, సోమరితనం దోషంకాని సుఖమయిన వయస్సు పైబడినందువల్లను, ఈతడవ నిశ్చింతగా, మళ్ళీ కొత్త సత్రవు అరుగుమీద చేరాడు. ఆ గ్రామస్థులంతా రిప్‌ని ఆగ్రామ పితామహుల్లో ఒకడుగా గౌరవిస్తున్నారు. యుద్ధానికి పూర్వపు రోజుల్లో సంగతులు వినడానికి పనీపాటూ లేనివాళ్ళంతా ఆయనచుట్టూ చేరేవాళ్ళు. రిప్ తన నిద్రాయుగంలో జరిగిన విచిత్ర సంఘటనలన్నీ క్రమంగా విని గ్రహించి, ఆనాటి మానవులలో ఒకడుగా చెలామణీ అవడానికి అవసరమైన పరిజ్ఞానం రిప్‌కి అటుతరువాత కొంతకాలానికిగాని అలవడలేదు. కొద్దిపాటి విప్లవంగా ప్రారంభమైన ఆయుద్ధం క్రమంగా ఎలా పెద్దదయినదీ, దాని ఫలితంగా దేశానికి పాత ఇంగ్లండు దేశీయుల పరిపాలన ఎలా తప్పిపోయిందీ, తాను వెనకటిలాగ జార్జి చక్రవర్తి ప్రజలలో ఒకడు కాదనీ, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్ర స్వతంత్ర పౌరుడుగా మారినసంగతీ క్రమంగా అన్నీ గ్రహించాడు. పాపం రిప్ రాజకీయవేత్త కాదు. అందువల్ల రాజ్యాలు, సామ్రాజ్యాలు తారుమారైనా అతనిలో వచ్చిన మార్పేమీ లేదు. అయితే, అధికార దౌర్జన్యాన్ని మాత్రం అతడు సహించలేడు. స్వగృహములో అధికార దౌర్జన్యం అంటే ఆయనకు మరీ గిట్టదు. అదృష్టవశాత్తు ఆకాలం గతించిపోయింది. పులిమేకల సంసారపు అగచాట్లు తప్పిపోయి ఇప్పుడు గృహిణీ ప్రళయతాండవభయం లేకుండా స్వేచ్ఛగా, స్వతంత్ర పౌరుడుగా బ్రతుకుతున్నాడు. ఆమె పేరు విన్నప్పుడు మాత్రం ఇప్పటికీ కొంచెం ఉలిక్కిపడి భుజాలు కుంచించుకుని, తలఊపి కొంతసేపు అలాగే పైకిచూస్తూ ఉండిపోతాడు; మరి అది తన విధిని తలచుకొని విచారపడడమో, జీవితంలో తనకు స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు అలవడినందుకు ఆనందించడమో తెలియదు.

డూలిటిల్ హోటలు దగ్గిరికివచ్చిన కొత్తవాళ్లందరికి తన కథ మొదటినుంచీ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పేవాడు. మొదట్లో కొత్తగా కథ చెప్పినప్పుడల్లా కొద్దికొద్ది మార్పులు ఉండేవి. చిరకాలం నిద్రపోయి లేచిన కొత్తలు అవడమే బహుశః ఆమైమరపుకి కారణం అయివుండాలి. ఆవిధంగా ఆకథ క్రమంగా రూపొంది, చివరకు ఇప్పుడు మనం చెప్పుకుంటూన్న రూపంలో స్థిరపడిపోయింది. ఆ చుట్టుప్రక్కల ఆ బాలగోపాలానికీ ఈకథ కంఠస్థంఅయిపోయింది. ఇదంతా వాస్తవంగా జరిగిందా అనీ, రిప్‌కి బహుశః, మతిభ్రమణం కలిగి ఉండవచ్చుననీ, అదే బహుశః రిప్ వెర్రిబాగులవాడులాగ తిరుగుతూ ఉండడానికి కారణం కావచ్చుననీ భావించే సంశయాత్ములు కూడా కొందరు లేకపోలేదు. ప్రాచీనపు డచ్ వలసదారులుమాత్రం ఈ కథంతా పూర్తిగా విశ్వసించేవారు. ఇప్పటికీ వారు ఎప్పుడు ఉరుము వినిపించినా, కాట్స్కిల్ పర్వతాల్లో హెండ్రిల్ హడ్సనూ, అతని పరివారం 'నైన్‌పిన్స్' బంతి ఆడుతున్నారని చెప్పుకుంటూ ఉంటారు. ఆ ప్రాంతంలోని గయ్యాళి భార్యలతో బాధపడే భర్తలంతా మనస్సుకి మరీ కష్టం తోచినప్పుడు రిప్‌వాన్ వింకిల్ తాగిన డచ్ సారా గ్లాసెడుదొరికితే బాగుండును అనుకుంటూండటం పరిపాటి అయింది.

(వాషింగ్టన్ ఇర్వింగ్ రచనకు అనుసరణ) ★

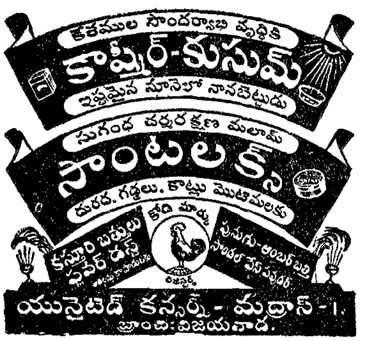

మరియు హైదరాబాదు.

Printed and Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd., by S. Radha Krishna at The Andhra Patrika Press, 6 & 7, Thambu Chetty Street, Madras-1. Editor S. Sambhu Prasad.